

Ders İzlençe Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	
Revizyon No:	
Sayfa:	

Bölüm Adı	İlahiyat	Güncelleme Tarihi	10/02/2025		
Dersin Kodu	Dersin Adı	Dersin Türü	Yıl	Yarıyıl	AKTS
İLF212	İSLAM AHLAK ESASLARI VE FELSEFESİ	ZORUNLU	2024-2025	BAHAR	4
Dersin Seviyesi					
BİRİNCİ DÜZEY					
Haftalık Ders Saati (Kurumsal)		Haftalık Uygulama Saati		Haftalık Laboratuvar Sayısı	
2		0		0	
Öğrenim Türü					
ÖRGÜN					
Eğitim Dili					
TÜRKÇE					
Dersin Amacı					
İslam Ahlak Felsefesi Dersi, öğrencilerimizi ahlakla ilgili temel kavram ve konular hakkında bilgilendirmeyi, böylece ahlaklı olma, iyi insan olma yönündeki insani eğilimlerin açılıp gelişmesine katkıda bulunmayı ve kılavuzluk etmeyi amaçlar.					
Dersin Ön Koşulu Olan Dersler					
YOK					
Dersin Ön Koşulu Olduğu Dersler					
YOK					
Dersin İçeriği					
Dersin içeriği İslam`ın ahlakla ilgili içerim ve uzantılarından oluşmaktadır. Ahlak hem teorik hem pratik boyutlara sahiptir. Ahlaklı olmak için teorik bilgi yeterli olmamakla birlikte, gereklidir. Aslında, bilme ile olma arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.					
Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar					
İslam`ın ve müslüman filozofların teorik ve pratik boyutlarıyla ahlaki kavram ve sorunlara ilişkin düşüncelerinin ele alınıp, yorumlandığı ve tartışıldığı bir derstir.					
Staj Durumu					
YOK					
Ders Kitabı / Malzemesi*					
1	İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi, Ed. Müfit Selim Saruhan, Grafiker Yayınları.				
2					
İlave Kaynak(lar)*					
1	Cafer Sadık Yaran, İslam Ahlak Felsefesine Giriş, Dem Yayınları.				
2	Meryem Attar, İslam Ahlakı, Litera Yayıncılık.				
3					
4					
Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri/Görevlileri					
Prof. Dr. Cenan KUVANCI					
Ders Asistanı/Asistanları					
Ar. Gör. İbrahim Taha ÖZKÜR					

DERS ÖĞRENME ÇIKTILARI**

ÖÇ-1	Felsefe ve Ahlak ilişkisini kavrar.
ÖÇ-2	Ahlak ile din arasındaki ilişkiyi kavrar ve karşılaştırmalar yapabilir.
ÖÇ-3	Ahlaka ilişkin teorik bir bilgi temeline sahip olur.
ÖÇ-4	Dini, şahsi, ailevi, medeni ve toplumsal vazifelerin neler olduğunu kavrar.
ÖÇ-5	Ahlaki vazifeler, erdem ve erdemsizlik konularını kavrar.

ÖÇ-6		İnsanın ahlaken nasıl eğitilmesi gerektiğini kavrar.				
HAFTALIK DERS İÇERİKLERİ						
Hafta	Konular	Hedefler	Yetkinlikler			Kaynaklar ***
			Riloi	Beceri	Yetkinlik	
1.	Ahlak, Ahlak İlmi,	Ahlak kavramını anlar ve yorumlar yapar	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 19-40
		Ahlakın teorik boyutlarına ilişkin bir kavrayışa sahip olur		X		
		Ahlakın varlık alanıyla ilgisini kurar			X	
2.	Ahlak Terimleri,	Ahlak terimlerinin tanımlarını bilir	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 41-57
		Ahlak terimlerinin kullanabilir		X		
		Ahlak terimlerinin tarih içinde oluştuğunu bilir	X			
3.	İslam Ahlakının Temel İlke ve Değerleri	Ahlaki hayatın temel şartları	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 59-76
		Ahlaki hayatta temel davranış kuralları	X			
		İslam ahlakında değerler	X			
4.	İlahi Mânâ ve İsimlerin Müslüman Ahlakına Etkileri	İlahi isimler benzeme imkânı	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 77-102
		Hız Peygamberin ahlakı ve ilahi isimler	X			
		İlahi isimlerin müminin hayatındaki tecellileri			X	
5.	Dindarlığın Ahlaki Temeli Üzerine Düşünceler	Din-ahlak ilişkisi	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss.105-120
		İnsanın ahlaki yapış / yatkınlığı		X		
		Dindarlığın ahlaki temeli	X			
6.	İslam Ahlak Literatüründe Başlıca Perspektifler	Felsefi ahlak perspektifi	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss.123-157
		Kelami ahlak perspektifi	X			
		Tasavvufi ahlak perspektifi	X			
		Dini ahlak perspektifi	X			
7.	İslam Ahlak Filozofları	Farabi, İbn Miskeveyh, Gazzali	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 159-180
		Nasiruddin et-Tusi, İbn Bacce, Celaleddin Devvani	X			
8.	Ara Sınav Haftası					
		100	-			
9.	İslam Ahlakında Temel Erdemler	İslam ahlak anlayışları ve temel erdemler	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 185-203
		Temel erdemlelrin belirlenmesinin yolları		X		
		Adalet, muavenet, iffet, merhamet			X	
10.	Mutluluk	Mutluluğun tarifi ve çeşitleri	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 233-253
		Mutluluğu elde etme yolları		X		
		Mutluluğa ulaşmak için gerekli dış şartlar	X			
11.	Aile Ahlakı	Aile	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ss. 255-279
		Ailede karşılıklı görevler			X	
		Aile değerleri ve eşlerin birbirine karşı görevleri			X	
12.	Devlet Ahlakı	Devlet ahlakı ve siyaset felsefesi	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi
		Üst kimlik: devlet bilinci		X		
		Ahlakı öne çıkaran devlet anlayışı	X			

		Devlet başkanında bulunması gereken nitelikler				
13.	Türk İslam Düşünce Tarihinde Ahlak ve Örnek Metinler	Teorik ahlak	X			➤ ss. 281-295
		Pratik ahlak		X		➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi
		Toplumsal ahlak ve iş ahlakı			X	➤ ss. 297-340
		Örnek metinler	X			
14.	İslam Ahlakı ve Modern Ahlak Felsefelerine Eleştirel Bir Bakış	Kant ahlakı ve İslam ahlakında ödev	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ➤ ss. 345-385
		Faydacı ahlak ve İslam ahlakında gaye düşüncesi	X			
		Nietzsche`nin immoralist ahlak anlayışı ve İslam`da ahlakın önemi	X			
		Hilmi Ziya Ülken ve aşk ahlakı	X			
15.	İslam Ahlakı Açısından Modern Uygulamalı Etik	Etik ve ahlak	X			➤ İslam Ahlak Esasları ve Felsefesi ➤ ss. 387-440
		Biyoetik ve tıp etiği		X		
		Çevre ahlakı			X	
		İş Etiği			X	
Yarıyıl Sonu Sınavı Haftası • Yarıyıl sonu sınavı; ilk 7 hafta işlenen konuların %25'ini, ara sınav sonrası işlenen konuların %75'ini kapsayacak şekilde hazırlanacak, geçerli ve güvenilir ölçme aracıyla gerçekleştirilecektir.						
Öğrenci Sorumlulukları ve Ödevler Öğrenci Sorumlulukları: 1. Öğrenci derse devam etmesi gerekmektedir. 2. Her hafta işlenecek konunun önceden okunması gerekmektedir. 3. Konuların hakkıyla tartışılıp kavranabilmesi için öğrencinin derse katılımı gerekmektedir. Ödevler Konusu: Açıklama: Son Teslim Tarihi: Yarıyıl İçi Değerlendirmeye Katkısı (%):						

Ders Değerlendirme			
Yarıyıl (Yıl) İçi Etkinlikleri		Adet	Değer
Ara Sınav		1	100
Toplam			100
Yarıyıl (Yıl) Sonu Etkinlikleri		Adet	Değer
Final Sınavı		1	100
Toplam			100
Yarıyıl (Yıl) İçi Etkinlikleri			%40
Yarıyıl (Yıl) Sonu Etkinlikleri			%60
Toplam			%100
Ders İş Yüğü			
Etkinlikler	Sayı	Süre (Saat)	Toplam İş Yüğü (Saat)
Ara Sınav	1	1	1
Final Sınavı	1	1	1
Derse Katılım	14	1	14
Bireysel Çalışma	10	3	30
Ara Sınav İçin Bireysel Çalışma	1	14	14
Final Sınavı İçin Bireysel Çalışma	1	20	20
Okuma	10	1	10

Toplam İş Yüğü (Saat)	90
AKTS (Toplam İş Yüğü/25)	90/30=3

Program Çıktıları (PÇ) ile Eğitim Psikolojisi Dersi Öğretim Çıktıları (ÖÇ) Matrisi

Çıktıları	Öğretim	ÖÇ1	ÖÇ2	ÖÇ3	ÖÇ4	ÖÇ5	ÖÇ6	ÖÇ7
Program Çıktıları								
PÇ 1. İlahiyat alanında kazanılan yeterliliklere dayalı, kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahiptir.		5						
PÇ 2. İlahiyat alanında edindiğı kuramsal ve uygulamalı bilgileri eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır, çözümler ve uygular.					4			
PÇ 3. İlahiyat alanında karşılaşılan kadim ve güncel dini meseleleri saptama, tanımlama, yorumlama, formüle etme ve çözüm bulmada bireysel veya ekip üyesi olarak sorumluluk alır.								4
PÇ 4. İlahiyat alanındaki bilgi ve becerileri kullanarak, hem kendisinin hem de sorumluluğı altında çalışanların kişisel ve mesleki gelişimine yönelik etkinlikleri planlar								
PÇ 5. İlahiyat alanında edindiğı bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir ve yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirir.		5						
PÇ 6. İlahiyat alanındaki çeşitli bilimsel, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır.								
PÇ 7. Anadilde ve yabancı dilde ilahiyat alanında kuramsal ve uygulamalı bilgileri izler ve bunları ilgili alandaki paydaş kişi ve kuruluşlarla paylaşır.								
PÇ 8. Çağın gerektirdiğı dijital okuryazarlık becerisine sahip olur bunu ilahiyat alanında etkin bir şekilde kullanır.								
PÇ 9. Dini anlayış ve uygulamaların evrensel, toplumsal, hukuki ve etik değerlere ilişkin yansımaları hakkında farkındalık sahibidir.				3				
PÇ 10. Değişen hayata ve yeniliğe karşı açık tutuma sahip olarak bilimsel, toplumsal, ekonomik, yasal ve siyasal gelişmelerden haberdardır.								
PÇ 11. İlahiyat alt dalları ve diğer bilim alanları ile ilişki kurarak disiplinler arası araştırma, inceleme, analiz ve yorum yapar.						4		

Programa Özgü Ölçütler (PÖÖ) ile Eğitim Psikolojisi Dersi Öğretim Çıktıları (ÖÇ) Matrisi

Çıktıları	Öğretim	ÖÇ1	ÖÇ2	ÖÇ3	ÖÇ4	ÖÇ5	ÖÇ6	ÖÇ7
Programa Özgü Ölçütler								
PÖÖ 1 Kur'an-ı Kerim bilgisine, doğru tilavet becerisine ve yeterli ezbere sahip olma								
PÖÖ 2 Arapça temel kaynakları okuma ve anlama yetkinliğine sahip olma								
PÖÖ 3 İtikat, ibadet, ahlak ve muamelata dair usul ve esasları kavrama ve dayandığı temelleri bilme								
PÖÖ 4 Kur'an ve sünnet bütünlüğünü esas alan bir yaklaşıma sahip olma		4						
PÖÖ 5 Bütüncül ve sistematik bir dini düşünce ve kavrayışa sahip olma		5						
PÖÖ 6 Zaman ve mekâna göre ortaya çıkan farklı dini yaklaşımları doğru anlama ve tutarlı değerlendirme yetkinliğine sahip olma					4			
PÖÖ 7 Din istismarı, şiddet, İslam karşıtlığı gibi dine ve topluma zararlı eğilimlere karşı söylem ve tutum geliştirebilme yetkinliğine sahip olma								
PÖÖ 8 Farklı düşünce ve yorumlar karşısında saygı ve adaleti esas alma yetkinliğine sahip olma							5	
PÖÖ 9 Kişi ve kurumlar yerine ilke ve değerleri üstün tutan bir anlayışa sahip olma								
PÖÖ 10 Dinin temel kaynakları ve bilimsel verilere dayalı din eğitimi ve din hizmetleri verme yetkinliğine sahip olma								
PÖÖ 11 Toplumun inanç, ibadet, ahlak, örf ve adetlerini İslam'ın temel kaynakları ışığında yorumlama ve toplumu aydınlatma yetkinliğine sahip olma								
PÖÖ 12 Dini danışmanlık ve rehberlik bilgi ve becerisine sahip olma								
PÖÖ 13 Akıl, bilgi, istişare, emanete riayet, ehliyet ve adalet gibi temel değerler/ilkeler ışığında çalışma ve sorumluluk üstlenebilme yetkinliğine sahip olma				5				
PÖÖ 14 İslam kültür, sanat ve medeniyeti hakkında temel ve bütüncül bilgilere sahip olma						4		

Açıklamalar:

* Kaynaklar İSNAD atıf sistemin kaynakça yazım usulüne göre yazılacaktır.

** İlave öğrenme çıktısı yazmak için satır açabilirsiniz.

***Kaynaklar İSNAD metin içi atıf gösterme usulüne göre yazılacaktır.

****Ders sorumlusu öğretim elemanının gerekli görmesi durumunda dersin içerik ve hedeflerine uygun ölçme ve değerlendirmeye esas olacak ödev/ödevler verebilir.